

Børges Blue corner

BBC 19: PEACE AND LOVE, MED eMAA OG VÅRT LOKALLAG I SPISSEN!

Selv om eMAA og vårt lokallag er noe av det beste som har skjedd i norsk atferdsanalyse *all time*, er det ikke til å komme utenom at jeg åpner spalten med noen ord om det nettopp avholdte NAFO-seminaret på Storefjell som foregikk 12.-15. mai. Dagen etter seminaret snakket jeg med en gammel gubbe, altså litt eldre enn meg, som ikke har deltatt på seminaret på noen år. Han var med på det første seminaret, som han mente ble holdt i 1973 i Sørmarka, som vel ligger i Follo. For det første grøsset han over at det var nesten 40 siden. Selv hadde jeg 20-årsjubileum i år, etter som jeg deltok første gang i 1991. Det skjedde forresten ved en tilfeldighet: Jeg hadde meldt meg på et kurs i Trondheim som ble avlyst. Da tenkte jeg at NAFO-seminaret kunne være et alternativ, og slik ble det. Så har det altså blitt 21 på rad så langt, selv om jeg har feiget ut på lørdagen de to siste årene. Da jeg var der første gang, tenkte jeg ikke på at seminaret skulle få en spesiell betydning for meg, men slik må jeg vel si at det etter hvert har blitt. Det var forresten også en tilfeldighet at jeg ikke ble med på NAFO-seminaret enda tidligere. Vinteren 1982 dro jeg til Oslo på langhelgetur, og stakk innom kontoret til Arne Brekstad som på den tiden var NAFO-leder. Vi snakket lenge og vel, og han reklamerte stort for seminaret som sto for døren. Det må ha vært ren sjenanse som stoppet meg – "Jeg kjente jo ingen". Da holdt seminaret til på Hovet i Hol, litt lenger opp i Hallingdal. Antall deltakere på den tiden lå på ca. 160, ikke lite det heller.

Valdressongen ble skrevet av min mors gamle lærer, Nils Hovi, og åpner med "Når soli over Synnfjell renn". Og det er akkurat det den gjør her. Bildet er tatt ved soloppgang søndag 12. mai 1991, på mitt første NAFO-seminar. Vi ser Skaget (1686) til venstre, Melladn (1345) i midten, og Synnfjell med Spåtind (1414) til høyre. Jeg sier ikke hvilke to unge, gærne odalsjenter som lurte meg med opp dit.

Gubben som jeg nettopp snakket med, var for det andre imponert over hvordan deltakerantallet har holdt seg. Jeg måtte jo innvende mildt at det med årene har vært en klar *økning*. Som eiendomsprisene, går det litt opp og ned, men den langsiktige trenden er det vel ingen tvil om. Så kanskje det skulle bli mulig å kjøpe aksjer i NAFO-seminaret? Neppe noen

god idé, men dere skjønner hva jeg mener. For besøket har vel stabilisert seg på rundt 800. Det virker som kombinasjonen av å ville komme og høre noe interessant og ikke minst matnyttig, treffe venner og kjente som man kanskje ser sjelden ellers, og kanskje legge fram noe, har blitt en trygg vinneroppskrift. For mange har det blitt en tradisjon på linje med våre høytider og høytidsdager. Ikke minst gjelder dette for en god del folk fra vårt lokallags nedslagsfelt, som også omfatter Hedmarken, selv om dét ikke ligger i navnet – en sak det for øvrig kan jobbes med. Se bare på lille Nord-Odal, med 5000 innbyggere, eller en promille av Norges befolkning. Derfra var det ti deltakere! Ganger vi dette med tusen, skulle det bety 10000 deltakere på NAFO-seminaret, hvis altså resten av landet hadde vært like ivrige. Men det er jo ikke tilfelle. Min kjære hjemby, den med en flott leirgauk i byvåpenet som symboliserer gammel, stolt industrihistorie, har en og en halv *prosent* av landets befolkning, men så vidt jeg vet var det ingen derfra på seminaret. "I Sandnes der søve folk heima", som det ble sagt i bystyret da noen på 1930-tallet søkte om å få bygge hotell. Jeg kjenner en av de høye herrer i kommunen, og de "har ikke råd". For å spørre med en klisjé: Har de råd til å la være? Her må jeg innrømme at Stavanger er bedre, både når det gjelder deltakere og presentører – noe må jo Stavanger ha.

Også når vi snakker om kvalitet, har det vel vært en trend. Særlig har bredden blitt større. Dermed har deltakere mer å velge i, og sjansen for å finne noe bra og relevant er god. Kvaliteten har heller ikke blitt dårligere av at odølinger har kommet i siget på bidragssiden. Uten å fornærme andre som stilte opp, nevner jeg Gunn Tangen Utheim, Kjell Grinden og Ulf Larsen. Selv om sistnevnte ikke jobber i kommunen, er han odøling på sin hals.

Ulf Larsen i typisk odølingpositur. Her snakker han om en gutt som blant annet badet minst to timer etter hvert dobesøk – BUP hadde fortalt foreldrene at han ville vokse det av seg. Når det gjelder mannen til høyre, Bjørn Roar Vagle, viser han at det ikke er helt riktig at det ikke var noen fra Sandnes på Storefjell. Problemet er bare at han *bor* i Klepp og *jobber* i Stavanger. Han "debuterte" i år, men snakket med tyngde om utdannings betydning for bruk av tvang.

Det kommer nok en fyldig reportasje fra Storefjell i eMAA, som forresten fikk enorm reklame der oppe. eMAA var synlige, med T-skjorter og det hele. eMAA ble også nevnt stadig vekk, i alt fra forelesninger til festtale. Jeg hverken registerte eller hørte om mer enn helt minimale negative reaksjoner på eMAA, og de er neppe verd å ta alvorlig. 100 % enighet

er umulig! Selv om det ikke er noen ”formell” link mellom eMAA og lokallaget, så er det i høyeste grad en uformell en, etter mitt syn. Ikke minst kan lokallaget ta litt av æren for entusiasmen som er grunnlag for eMAA. Det gjelder i alle fall for meg!

Jeg kommer likevel ikke utenom å fortelle om to opplevelser der oppe. For det første var årsmøtet av en helt annen kaliber enn tidligere. Jeg måtte gå etter 50 minutter. Da var det ennå ikke slutt! Jeg tolker det som en dreining i seriøs retning, og at NAFO kan være i ferd med å våkne fra det som kan ha virket som en liten tornerosesøvn. Det ser ut til at det jobbes med flere ting, og jeg viser til kommende referat i NTA, selv om ny utgivelsesfrekvens kan medføre at det tar litt tid. Den fjollete praksisen med å la det gå sport i å gjøre årsmøtet unna på kortest mulig tid, ser i alle fall ut til å være over. Ellers var det en avslappet og hyggelig tone, litt i motsetning til i fjor. Jeg tolker alt dette som positivt for NAFO, og ser ikke bort fra at noen signaler fra grasrota har blitt fanget opp av styret, og fungert som et lite korrektiv. Men ingen må sovne.

Den andre opplevelsen jeg skal nevne, er litt spesiell. Det er alltid spennende å se om Arild Karlsen dukker opp ”på NAFO”. Det gjorde han, og han var ikke helt anonym. Etter hvert fikk jeg en veldig fin henvendelse fra ham: Han skulle ha forelesning om sitt hjertebarn, metoden motstandsforklaring, og bruke rollespill for å demonstrere. For den som ikke vet det, er motstandsforklaring en kontroversiell metode som til dels har blitt praktisert på måter som neppe er tiltalende. Jeg har kritisert metoden flere steder, både teoretisk og ut fra hvordan den noen ganger har blitt praktisert. Arild har vært irritert på meg mer enn én gang, men han kan ikke beskyldes for å være langsint. Tror dere ikke at han ville ha meg som kritiker i salen! Jeg hadde imidlertid ikke anledning, på grunn av egen forelesning. Løsningen ble at jeg så på rollespillet på forhånd, for å kommentere lovligheten i det de gjorde. Arild, og Dag Gladmann Sørheim, som viste seg å være sin fars sønn, rollespilte på harde livet, med håndledelse, instrukser, trigging og det hele. Ellers må jeg ”innrømme” at jeg har brukt metoden selv…

Far og sønn, Arild og Dag. En Jehovas vitner-publikasjon harselerte med utviklingslæren ved å vise et bilde av et menneske og en ape, med underteksten ”Ikke akkurat noen slående likhet”. Det samme er jeg fristet til å si her, selv om ingen av dem er noen ape. Når vi frer oss, er det ikke godt å vite hva resultatet blir. (”Å fre seg” er rogalandsk for å formere seg. Det er linket til engelske ”fry”, som betyr sæd. Frank Zappa synger ”Mr. America tries to hide, the product of his savage fry”, i sangen ”Hungry freaks, daddy” fra 1966.) Sønnen har formodentlig også en mor.

Min konklusjon var at jeg ikke kunne se noe ulovlig i rollespillet, ut fra det ”evinnelige” kapittel 4A i sosialtjenesteloven, som de ba meg spesielt om å ha in mente. I prinsippet har det jo aldri vært noe i veien for å utføre metoden i en forsiktig form. Alt dette bør bety at metoden kan gjøres stueren. Jeg tilbød meg å hjelpe dem med å beskrive metoden slik at den kunne bli spiselig for fylkesmannen. Dette bør lykkes, og da er det trolig enda

mindre problemer med å framstille den som akseptabel for eksempel i familier og på skoler. Og ikke nok med det. Jeg foreslo for far og sønn å skrive en bok, eller i det minste en lang artikkel, sammen med dem! Her må metoden beskrives rent teoretisk og teknisk, og blant annet etikk og grenser for tvang må drøftes. Så må det selvfølgelig være en stor seksjon med praktiske eksempler. De sa at de tente på idéen! Dagen etter Storefjell satte jeg meg ned og begynte å lage en innholdsliste. Dette kan bli moro, og hvem hadde trodd at noe slikt skulle skje? Jeg sier ikke at vi snakker om en vidundermetode som er det rette i de fleste sammenhenger, slik visse andre kanskje er mer tilbøyelige til å framstille det som. Men at metoden kan ha noe for seg, for eksempel når "all else fails", er jeg veldig åpen for. Og det er et godt poeng er at en robust moralutvikling ikke bare krever å kunne avstå fra å gjøre en del ting, men også å vise aktiv *motstand* mot det. I motsatt fall kan vi ha lite å stille opp når vi møter fristelser eller kommer i dårlig selskap. Hva gjorde Stanley Milgrams forsøkspersoner da de fikk beskjed om å gi elektriske støt til folk som ikke klarte å løse matematikkoppgaver?

Da er det *i alle fall* nok Storefjell for denne gang. En annen begivenhet som begynner å bli årviss, er Morodalsfestivalen. Men for å nevne Storefjell bare *én gang* til, så ble det selvfølgelig reklamert for festivalen på Storefjell, inkludert oppfordringer om å komme dit. En kvinnelig mottaker av budskapet spurte "Hvor er Morodalen?". Det blir vel som å spørre hvor Berget Det Blå er. Jeg vet faktisk ikke hvordan det ble håndtert, utover at det sikkert ble gitt en liten leksjon i geografi og i fantasinavn, og vist høflighet. Man kunne selvfølgelig vært frekk og svart "Finnmarksvidda", og sett på om en eventuell interesse for å dra dit holdt seg. Morodalen er selvfølgelig et ordspill med Nord-Odalen, men det er det kanskje lettere for oss lokale å vite, når jeg tenker meg om? Festivalen arrangeres tross alt av vårt lokallag. Den 18. juni braker festivalen løs igjen, med store artister som Sputnik, Vazelina og mange flere på scenen. For nordodalske tradisjoner forplikter når det gjelder utendørsscener. I en BBC i fjor nevnte jeg Grønnerudslunden, en viktig utendørsscene på 1950- og 60-tallet. Den lå et par kilometer sør for Sand, litt opp i lia. Ildsjel nummer én het Borger Moen, og er vel Kjell Grindens store forbilde? Jeg har mistanke om at Kjell gremmer seg syk over at han ble født litt for sent til å ta del i grønnerudslundepoken, og at Morodalsfestivalen er litt av hans måte å bearbeide denne bitterheten på, eller er jeg på viddene? Mannen tenker i alle fall på mer enn kommunesammenslåing, uten at jeg helt forstår hva han har imot Nord-Odal, for å gjøre meg litt dum.

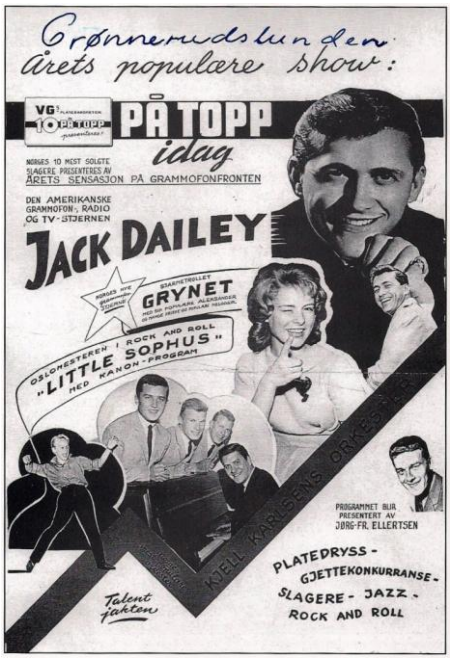
Til venstre Kjell Grindens store forbilde, Borger Moen, med skiltet som sto på brua på Sand. Til høyre Kjell Grinden. Ikke akkurat noen "slående likhet" her heller, i alle fall ikke utseendemessig. Jeg holder en knapp på Kjell, selv om også Borger ser ut som en kjekking. I Odalens kulturhistorie har begge sikret seg en plass for evigheten, samme hvordan kommunestrukturen blir.

Men noen fare for at Morodalsfestivalen skal *kopiere* Grønnerudslunden, er det neppe. Det kan jeg dokumentere med noen gamle reklameplakater fra sistnevnte:

De to første plakatene er fra Grønnerudslundens tidlige tid, før den gærne rocken gjorde sitt inntog.

Her blir det dristigere. Sterke trekkplastre for meg hadde nok vært ”Den syngende husmor” og ”Norges minste rockekonge”. Grammofonartisten Jack Dailey, og Little Sophus, hadde nok også pirret min interesse, men i det hele tatt må plakatene sies å være temmelig fyldige! Billettprisen har også steget.

Kanskje en smule litt mer moderne design her, med farger og greier? Men odalssmilet er det samme...

Ellers fortsetter barn å stille spørsmål om vedtatte vitenskapelige sannheter. Også denne gangen er en unge dame på Orstad i Klepp som mer eller mindre bevisst har gjort en interessant vri. Hennes far, vår gode venn Bjørn Roar Vagle, satt og jobbet med lysbildene til Storefjell. Der dukket begrepet 'kritisk masse' opp. Egentlig er det et begrep fra fysikken, og betegner den minste masse radioaktivt stoff som skal til for å sette i gang en kjernereaksjon, som i en atombombe. Ifølge Wikipedia brukes begrepet også i overført betydning. I sosial-vitenskapene betegner det hvor sterk en faktor må være for å gjøre seg gjeldende, og påvirke andre faktorer, eller bli levedyktig og utvikle seg videre, for å si det på en annen måte. Hva er for eksempel kritisk masse for atferdsanalytikere i et fagmiljø; hvor mange og hvor sterke må vi bli for å være levedyktige og påvirke resten av for eksempel en organisasjon? Hvor mye uro må det være før undervisning bryter sammen? Men den unge damen la noe annet i 'kritisk masse'. Da hun så ordene, utbrøt hun nemlig: "Hæ, Kristus maser?". Det hjalp kanskje litt at det var påske. Uansett krever vitenskapelige paradigmeskifter at noen ser sammenhenger som ingen før har sett, eller ser ting på helt nye måter. I det minste bør det tilføre den postmoderne, sosialkonstruksjonistiske "diskursen" (et fint ord for diskusjon) – dere vet slikt som blant annet ender med at menn og kvinner er "sosiale konstruksjoner" (som bare betyr at det er begreper som noen har blitt enige om) – nye perspektiver. I våre dager går det som kjent an å leve godt av å framføre velformulert svada som viktige folk har sans for.

Da skal i alle fall *jeg* slutte å mase, masse eller messe, i det minste for denne gang!

20. mai 2011 Børge Holden

Skummel odøling. 75 cm lang hoggorm fotografert på selveste påskeaften. Bildet er tatt på en meters avstand. At ormen fikk tillit til meg, trenger vel ikke å bety at jeg er dømt til å være slange i paradiset?